

Välikysymys VK 5/2015 vp

Paavo Arhinmäki vas ym.

Välikysymys valtiovarainministerin johtaman lainvalmistelun avoimuudesta ja asianmukaisuudesta sekä oikean tiedon välittämisestä eduskunnalle

Eduskunnalle

Politiikassa on sekä kirjoitettuja että kirjoittamattomia sääntöjä. Yksi Suomen politiikan sääntö on kiveen hakattu: ministerin on pysyttävä totuudessa. Lainsäädännön valmistelun on pohjauduttava puolueettomaan tiedonkäyttöön, ja vaikutukset on arvioitava mahdollisimman hyvin etukäteen.

Valtiovarainministeri Alexander Stubb on näistä periaatteista tänä syksynä poikennut useasti. Kun ministeri antaa eduskunnan edessä väärää tietoa, asia on erittäin vakava. Perustuslain 60 §:n mukaan "Ministerien on oltava rehellisiksi ja taitaviksi tunnettuja Suomen kansalaisia".

Pääministeri Juha Sipilä selitti valtiovarainministeri Stubbin toimintaa sanomalla, että teemme kaikki joskus virheitä. Annamme arvoa ministeri Stubbin esittämälle anteeksipyyntölle. Kyse ei kuitenkaan ole yksittäisestä virheestä tai huolimattomuudesta. Kyse on toistuvasta väärän tai puolueellisesti valikoidun tiedon antamisesta omien poliittisten tavoitteiden ajamiseen.

Valtiovarainministeri Stubb väitti torstaina 26.11.2015 eduskunnan kyselytunnilla, että kiisteltyä hallintarekisteriä koskevista viranomaislausunnoista "noin 90 prosenttia lausunnoista on itse asiassa myönteisiä". Todellisuudessa luku oli (HS:n selvityksen mukaan) 9,5 prosenttia viranomaisista ja 28,6 prosenttia kaikista lausunnonantajista. Virheen kokoluokka on merkittävä. Valtiovarainministeri Stubb ei myöskään oikaissut tietoa, kun kyselytunnin jatkokysymyksessä nostettiin esiin epäily esitetyn luvun paikkansapitävyydestä. Ministeri Stubb on myös aiemmin julkisuudessa esittänyt, että EU:n arvopaperikeskusasetus edellyttäisi hallintarekisterin tuomista kansalliseen lainsäädäntöön, mikä ei pidä paikkaansa.

Hallintarekisterin valmistelun ongelmia lisää se, että valtiovarainministeriö on valmistellut muistion, jonka mukaan se pyrkii ohjaamaan julkista keskustelua aiheesta ministeriölle sopivaan suuntaan. Tällainen valikoiva tiedotus on sopimaton lähtökohta viranomaisviestinnälle, jonka tulee olla avointa, neutraalia ja tasapuolista. Muistiosta uutisoi Aamulehti 28.11.2015. Julkisuudessa on esitetty myös tietoja valtiovarainministeriön valikoivasta suhtautumisesta informaation antamiseen toimittajille.

Valtiovarainministeri Stubb on antanut väärää tietoa hallintarekisteristä julkisuudessa, mutta hän on syyllistynyt väärän tiedon antamiseen myös muissa asioissa.

Välikysymys VK 5/2015 vp

Tiistaina 24.11.2015 eduskunnassa valtiovarainministeri Stubb antoi ymmärtää, että hallitus on päättänyt perua eläkkeensaajien asumistukeen kohdistuvat leikkaukset ja sanoi: "budjetin täydentämisen yhteydessä olemme pystyneet löytämään korvaavat toimenpiteet säästön kattamiseksi toisaalta". Samana iltana kävi ilmi, että hallitus säästää 5 miljoonaa euroa ja myöhemmin enemmän eläkkeensaajien asumistuesta jäädyttämällä enimmäisasumismenot. Leikkaus kohdistuu n. 50 000 eläkeläisen asumistukeen ensi vuonna erityisesti kasvukeskuksissa. Tästä säästöstä valtiovarainministeri Stubb ei kertonut eduskunnalle mitään.

Jo aiemmin syksyllä valtiovarainministeri Stubb jakoi väärää tietoa niin sanotun pakkolakipaketin "huolellisesta" valmistelusta ja perustuslakiasiantuntijoiden kuulemisesta. Syyskuussa 14.9.2015 valtiovarainministeri Stubb kertoi Yleisradion Ykkösaamu -ohjelmassa, että "me kävimme tottakai läpi juurta jaksain virkavastuulla sekä työ- ja elinkeinoministeriön työainsäädäntöammattilaisten välityksellä että sitten myös perustuslakiprofessoreiden ja muiden kanssa sen kokonaisuuden, että me toimimme tässä lain puitteissa".

Myöhemmin selvisi, ettei asiantuntijalausuntoja ollut pyydetty. MTV3 pyysi asiantuntijalausuntoja nähtäväkseen, ja lopulta puolentoista kuukauden jälkeen valtiovarainministeriö myönsi, ettei perustuslakiasiantuntijoilta tai muiltakaan lainsäädännön asiantuntijoilta ole saatu lainkaan kirjallisia lausuntoja.

Ministeri Stubb luo puheenvuoroillaan ja toiminnallaan kyseenalaista poliittista kulttuuria. Tätä ei voida vaieten sivuuttaa eikä hyväksyä. Nämä tapaukset herättävät väistämättä kysymyksen lainvalmisteluprosessien pätevyydestä ja ministerien toiminnan asianmukaisuudesta. Asia on välttämätöntä käsitellä avoimesti eduskunnassa.

SDP:n, Vihreiden ja Vasemmistoliiton eduskuntaryhmät ovat vaatineet ministeri Stubbilta selvitystä toimistaan ja esittäneet pääministeri Sipilälle toiveen pääministerin ilmoituksesta aiheeseen liittyen. Paras ratkaisu olisi ollut tuoda valtiovarainministeri Stubbin menettely vähintään pääministerin ilmoituksena eduskuntaan. Pääministeri Sipilä ei kuitenkaan ole halunnut tuoda asiasta sen paremmin pääministerin ilmoitusta kuin tiedonantoakaan eduskuntaan. Sen sijaan pääministeri on sanonut, että oppositiolla on omat työkalunsa asian saattamiseksi eduskunnan käsittelyyn.

Demokratian kannalta on erittäin vakavaa, jos ministeri antaa eduskunnan täysistunnolle tietoisesti väärää tietoa, jos lainvalmistelun oikeellisuuteen, avoimuuteen ja hyvän hallinnon periaatteisiin ei voi luottaa, jos asiantuntijoita ei kuulla tai jos asiantuntijoiden lausuntoja valikoidaan tukemaan omia poliittisia tarkoitusperiä. Kyse on poliittisen päätöksenteon kulmakivistä. Jos ministerin sanaan ei voi luottaa, muuttuu päätöksenteko eduskunnassa mahdottomaksi. Asia on ehdottomasti selvitettävä eduskunnalle.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Millä tavalla hallitus jatkossa huolehtii siitä, että eduskunta saa oikeaa ja tasapuolista tietoa lainvalmistelusta ja siitä annetuista lausunnoista,

Välikysymys VK 5/2015 vp

millaisilla toimilla hallitus aikoo jatkossa varmistaa lainsäädännön valmisteluprosessin asianmukaisuuden, avoimuuden ja puolueettomuuden sekä tiedotusvälineiden tasapuolisen tiedonsaannin,

millä tavalla hallitus jatkossa aikoo ottaa huomioon annetut asiantuntijalausunnot keskeisiä esityksiä valmistellessaan ja

miten hallitus aikoo palauttaa kansalaisten luottamuksen lainvalmistelun avoimuuteen, päätöksenteon rehellisyyteen sekä valtiovarainministerin ja -ministeriön toimintaan?

Helsingissä 4.12.2015

Paavo Arhinmäki vas
Aino-Kaisa Pekonen vas
Li Andersson vas
Kari Uotila vas
Annika Lapintie vas
Hanna Sarkkinen vas
Jari Myllykoski vas
Matti Semi vas
Anna Kontula vas
Silvia Modig vas
Markus Mustajärvi vas
Katja Hänninen vas
Emma Kari vihr
Heli Järvinen vihr
Olli-Poika Parviainen vihr
Johanna Karimäki vihr
Antero Vartia vihr
Ozan Yanar vihr
Touko Aalto vihr
Hanna Halmeenpää vihr
Ville Niinistö vihr
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Satu Hassi vihr
Jani Toivola vihr
Krista Mikkonen vihr
Pekka Haavisto vihr
Jyrki Kasvi vihr